

Mitől lehetne háború helyett harci játék a parlamenti választás?

SZERZŐ: SZEPESI BALÁZS

Nemzeti kód sorozat

A választásnak vége, indulat volt benne elég. Gondolkozzunk el, mit tehetünk azért, hogy a következő választás vibrálással teli ünnep lehessen a harag pár hete helyett.

Az idei parlamenti választás eltér a megszokottaktól: nézők nincsenek, mindenki a küzdőtéren mozog. Sehol sem látjuk az elemzőket, csendesek a jelölteket céljaikról faggató szervezetek, a tervezett adók és támogatások alapján mérlegelő érdekcsoportok. Egymással párhuzamos valóságok vannak, ezek alapján dől el vasárnap, kik vezetnek majd az országot.

A politika elemzésében a harctéri szimbolika régóta megszokott. Mindenhol gyakori, hogy offenzívák, csaták, frontok jelennek meg a választási hírekben. Ilyen fogalmakat használnak a média stratégiai elemzései, amelyek a választásokat fotelből figyelő közönség számára magyarázzák el, mi is történik – hasonlóan a focimeccs szünetében a gólokhoz vezető taktikát bemutató animációkhoz. Ilyen kommentátorok most nincsenek.

A kilencvenes évek kilencven százalékban egyetértő, hosszú éjszakai műsorokban vitatkozó szakpolitikusaival sem találkozunk. Kihalóban lévő fajnak számítanak, mint a politikamániások, akik a választást gladiátorok harcaként szórakozzák végig, keresik más politikai elkötelezettségű barátaik társaságát a jóízű vitákért. A választási hevület megmaradt, de kikopott belőle a játékosság öröme, a közügyek közös szeretetének kedélyessége.

Csak a régi szép idők hiányoznak? Milyen is volt, amikor az emberek még újságot olvastak, beszélgettek, a fiatalok személyesen ismerkedtek és az utazók megkérdezték valakit az utcán, amikor nem tudták merre kell menni. Elmúlt, más és jól működik helyette, de azért hiányzik az a régi, mint a fiatalkor.

Azonban a régi idők hangulatánál többet veszítünk ezzel a modern erőjátékkal.

- Hiányzik a közös értelmezési keret, ami alapján el tudjuk fogadni, ha nem úgy alakulnak a dolgok, ahogy mi szeretnénk.
- Habár mindig inkább az érzelmek határozták meg a politikai döntéseket, mégis fontos, hogy legyen a döntésnek egy racionális – azaz vitára érdemes része.
- A választás adta a keretet annak a népi ceremóniának, hogy számot vessünk az ország elmúlt négy évével és átgondoljuk, miről szól a következő időszak – mint az óév és az újév a magánéletben.
- A választási küzdelmek során a 'de' szócska előtti és az 'abban egyetértünk, hogy' utáni kötelezően kitöltendő rész a nemzeti konszenzus megfogalmazásának fontos mozzanata.
- A választási harc szépsége tette a közügyeket vonzóvá és érdekessé, ami fontos, hogy az emberek bele akarjanak szólni a köz ügyeibe. Meg azért is, hogy minél több tehetséges és elhivatott ember számára vonzó legyen a politikai szerepvállalás.

A választások előtti időszak általában, ha kemény is, de a közösséget egybekovácsoló szertartás. Ez most nem volt így. Az is lehet, hogy régen sem, csak szebbre festi a múltat a jóra vágyó emlékezés.

Miért feszül szét minden? Mitől lehetne háború helyett harci játék a parlamenti választás?

A közösség esett szét? – NEM

A vita, a veszekedés akkor nem fajul el, ha meg akarunk egyezni. Lehet, hogy olyan helyzetbe került az ország, hogy az egyik és a másik fele között nincs semmi közös? Társadalmunk eléggé sokfelé töredezett, azonban nem vált szét egymástól a békénél többet nem váró különálló részekre: hasonló életű és a háttérű emberek gondolkoznak eltérően a politikáról. Sok komoly kérdésben áll komoly dilemma előtt az ország, azonban ezek az ügyek egyáltalán nem állnak össze olyan egymást kizáró jövőkké, mint István és Koppány idején.

A politika működése szakít szét? – NEM

Most erősen szembe megyek az árral, hiszen a legtöbben meg vannak győződve arról, hogy a másik oldal politikusai miatt fajult el így a helyzet. Ők szítják a feszültséget, ők nem képesek tisztességesen viselkedni, ők azok, akik a legalapvetőbb értékeket is lábba tiporják. A küzdelem hevében nehéz mást gondolni, azonban egy lépést hátra lépve inkább úgy tűnik, hogy a politikusok a mostani kampányban is úgy viselkednek, mint ahogy ez a politikában megszokott.

A választási kampányok nem a meggyőzésről szólnak, hanem arról, hogy az embereket rávegyék, hogy elmenjenek szavazni. Ez valószínű mindig így volt, a politikatudomány pedig [hetven éve tudja](#). Egy, az 1948-es amerikai választást vizsgáló kutatás tárta fel, hogy a korábban máshova szavazók átcsábítását célzó kampányüzenetek nem működnek. Ugyanez a kutatás mutatatta meg, hogy egy ember ismeretségi körét vizsgálva meglepően pontosan jelezhető előre, hogyan fog valaki szavazni – még akkor, amikor az illető még azt gondolja, hogy nem döntött.

Az Összkép magazin a magyar társadalom és gazdaság működéséről szól. Komoly elemző munkára épülő áttekintéseket készítünk, kutatások eredményeit foglaljuk össze és az országot jól ismerő vezetők, kutatók történeteit mutatjuk be arról, hogyan is működik a világunk. Kövessen minket, iratkozzon fel hírlevelünkre, ha szeretné mélyebben megérteni és felfedezni Magyarországot.

Az is [jól dokumentált](#) empirikus tény, hogy a szavazókat jobban mozgósítja az a politikus, aki radikális álláspontot képvisel megosztó, szimbolikus kérdésekben, mint az, aki egzisztenciális kérdésekben foglal el a többség véleményére hajazó álláspontot. A kampányok kulcskérdése ezért az, hogyan lehet minél több embert mozgósító ügyet találni és azt a témát a választások kulcskérdésévé tenni.

A saját ügyek minél erősebb képviselete és a minél hatásosabb mozgósítás. Ez az alapképlet – ami persze sokkal erősebben működik, amikor a csatornát nem a mindenkihez szóló tévék és újságok jelentik, hanem az egyes célcsoportok, sőt személyes jellemzői alapján egyes egyének célzott elérését lehetővé tévő internet.

Hogy ez a stratégia bedarálja a vitákat, növeli a feszültséget, gyengíti a közösségi összetartozást? Igen. Ugyanúgy, ahogy a turizmus fel akarja falni a várost, ahogy a vállalkozások ki akarják iktatni a felemelkedésüket lehetővé tévő versenyt. Ez a demokratikus politika alaptermészete.

Mégis van egy mágikus erő, ami fenntartja a versenyt és küzdelemmé csendesíti a hatalmi harcot. Ezek azok az intézmények, amelyeket a közösség egyben tartásában érdekelt szereplők tartanak életben:

- a kiszámítható gazdasági működés feltételeit fontosnak tartó tulajdonosok;
- a közgondolkodást meghatározó országos médiumok és a közügyek tekintélyes véleményvezérei;
- a politikai törésvonalaktól függetlenül szerveződő közügyeket képviselő civil szféra.

Ezek a szereplők szorítják mederbe a saját logikája szerint működő politikai harcot. Azonban nálunk vékonyak a gátak, sok helyen sodorta, sodorja őket az ár.

A politikát kordában tartani hivatott szereplők gyengék? – IGEN

A vállalkozások tulajdonosai abban érdekeltek, hogy hektikus kilengések ne zavarják meg az üzletmenetet – és általában meg is van a hatalmuk érdekeik képviselőjére. A magyar közügyekben azonban a hazai tulajdonosi kör befolyása, csillapító ereje gyenge. A működő vagyonok vagy külföldi kézben vannak, vagy a politika teremtette őket vagy elaprózták.

- A gazdaság jelentős részének tulajdonosai nem ülnek Magyarországon. A magyar fiókvállalatot a cég és anyországa globális ereje védi meg és az a fontos, hogy az országot jelképező excel mezőbe megfelelő számot írassanak.
- A hazai vállalkozások jelentős részében pedig erős politikai segítséggel történt a tulajdonszerzés. A magyar demokrácia 28 évéből nem tudunk olyan szakaszt kiragadni, amikor a legjelentősebb vagyongyarapodások nem az állami döntések eredményei lettek volna. Ezek nyertesei nem terelgetői, hanem szereplői a politikai folyamatoknak.
- A gazdaság nagy részét kitevő kis és középvállalkozói kör pedig elaprózott. Magát megszervezni nem tudja, [inkább tart a mindenkori államtól, megalkuszik vele, minthogy korlátokat szabna neki.](#)

A civil szektor működése hasonló. A legprofesszionálisabb szervezetei multinacionális hálózatok hazai fiókjai, nagy hazai szereplőinek jelentős része a hatalom tevéleges segítségével erősödött meg. A kicsik pedig kicsik. A szektor erejét csökkenti az is, hogy nagyrészt állami, önkormányzati támogatásból működnek a civil projektek, hiszen Magyarországon még nem alakult még ki az a szokás, hogy pénzt adnának a számunkra szimpatikus szervezeteknek.

A médiában sikeresen működtethető üzleti modell [alig akad](#), a tulajdonosok számára az orgánumok legnagyobb értéke az általuk elérhető politikai befolyás. A tudást képviselők tekintélye romokban: az értelmiségiek lényegében nehézkes céhes viszonyok között működő [kisiparosokká lettek](#), szellemi nagyságaink megbecsülésének kulcsa a kereskedelmi [televízió vagy a külföldi elismerés](#).

Magunkból kell kiizzadnunk

Nem nagyon kellett a politikának lebontani a céljai elérését korlátozó gazdasági, civil, szellemi akadályokat, mert azok igazából ott sincsenek. Az uniós csatlakozásig a nyugati elvárásoknak való megfelelés kényszere szorította a politikát, hogy úgy csináljon, mintha a fékek és ellensúlyok finom rendszere működne. A csatlakozással ez a kényszer elmúlt, nem kell szebbnek látszanunk annál, amilyenek vagyunk.

Magunkból kell kiizzadnunk azokat a korlátokat, amelyek megszelídítik az erő-ellenérő, csapás-ellencsapás logikáját, a feszültséget a végletekig fokozó politikai működést. Nem reménytelen ez, csak nehéz. A megoldáshoz vezető út egyik első lépcsője, hogy a megoldást ne ott keressük, ahol a problémát látjuk: önmagát nem a politika fogja korlátozni.

Kis polgári tettek sorozatára van szükség. Ezek hozhatják létre a gazdasági, társadalmi érdekek hatásos képviselőit – azokat, akik a mindennapi életünkhöz kötődő ügyekben lépnek fel határozott pragmatikussággal a gyerekekért, a környezetért, az elesettekért. Ezekből jöhetnek létre a magyar valóság működését és a továbblépési lehetőségeket feltáró szellemi műhelyek. Ezek hozhatják létre azokat a tekintélyeket, teremthetik meg azt a kultúrát, ami a saját törvényszerűségei szerint működő hatalomért folyó háborúkat harci játékká szelídíthetik.

A választásnak vége, indulat volt benne elég. Gondolkozzunk el, mit tehetünk saját köreinkben azért, hogy a következő választás vibrálással teli ünnep lehessen a harag pár hete helyett.